

сівозміни, поля, робочі ділянки, скоригувати межі тощо, що можливо лише на основі відповідних проектів. Потрібно також одержати відомості про природні й економічні умови землеволодіння і землекористування, провести топографо-геодезичні, ґрунтові, геоботанічні та інші обстеження і вишукування, намітити зміни в організації території, скласти проект, розглянути і затвердити його, перенести в натуру, здійснити експертизу й авторський нагляд. Враховуючи вищевикладене, консолідацію земель можна розглядати як систему заходів щодо організації раціонального використання й охорони земель, створення стійких ландшафтів.

Консолідація земель в економічному аспекті. Консолідація земель є засобом розвитку сільських територій, підвищення ефективності державних і приватних інвестицій у сільськогосподарське виробництво, транспортні й комунікаційні мережі, меліоративні системи тощо.

Консолідація земель в екологічному аспекті. Питанням екології приділяється пріоритетна увага. Зокрема, влаштування інфраструктури здійснюють з урахуванням вимог ландшафтознавства. Відновлюють водойми, навколо яких створюють буферні смуги. Консолідація земель передбачає охорону водно-болотних угідь і зміну характеру землекористування, особливо в районах, яким загрожують повені та ерозія ґрунтів.

Консолідація земель в соціальному аспекті. Консолідація земель стимулює соціальну стабільність: збільшує кількість робочих місць, що, у свою чергу, забезпечує зростання податкових надходжень. Крім того, в межах проектів консолідації земель передбачають розвиток соціальної інфраструктури, включаючи спортивні майданчики та інші місця загального користування.

Таким чином, як свідчить вищезазначене, консолідація земель являє собою сукупність юридичних, соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на оптимізацію розмірів і розміщення земельних ділянок, створення сприятливих умов для суб'єктів господарювання, з метою організації раціонального та найбільш ефективного використання землі в інтересах власника або землекористувача й суспільства загалом.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про землеустрій: Закон України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?pag=1&nreg=858-15>.
2. Шворак А.М. // Землеустрій і кадастр. 2008. 4:11-13.

ЗАСТОСУВАННЯ ГІС-ТЕХНОЛОГІЙ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОЛОГІЧНОГО КАРТОГРАФУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В РОЗРІЗІ ОТГ)

О.О. Ласло

Полтавський державний аграрний університет
oksana.laslo@pdaa.edu.ua

Використання картографічного моделювання стану агроландшафтів Полтавської області за показниками розораності та антропогенного навантаження сприяє пошуку шляхів оптимізації системи землекористування і підвищенню екологічної стабільності територій. З огляду на ситуацію, що склалася у агроecosистемі Полтавщини, слід зазначити, що досягнення поставлених завдань з оптимізації можливе за умови поглибленого наукового дослідження параметрів агроландшафтів та особливостей їх перетворення під впливом антропогенних факторів.

Завданням досліджень є картографування територій за ступенем антропогенного впливу на екологічну стабільність агроландшафту та рівень розораності територій.

Досягнення поставлених завдань можливе за умови моніторингу ландшафтів за допомогою ГІС-технологій та визначення особливостей їх перетворення під впливом антропогенних факторів.

Полтавська область має потужний потенціал для аграрного виробництва. Проте існує низка антропогенних факторів, що негативно впливають на стан агроєкосистеми у цілому і призводить до кризового екологічного стану територій.

Для виконання завдання нами використано два типи об'єктів просторової інформації: адміністративно-територіальний та моніторинговий.

Адміністративно-територіальний тип характеризується аналізом статистичних матеріалів Полтавської області у розрізі чотирьох адміністративних районів, які характеризують рівень розораності угідь та антропогенний вплив на геосистему.

Моніторинговий тип характеризується територіальною прив'язкою до земної поверхні за допомогою наземних і авіакосмічних мобільних способів збору екологічної інформації.

На основі моніторингових досліджень були побудовані карти, які характеризують ступінь розораності та екологічної стабільності агроландшафтів у розрізі об'єднаних територіальних громад Полтавської області.

Для диференційованої характеристики використання земельних ресурсів Полтавської області використано індекс екологічної невідповідності сучасного використання орних земель, запропонований А.М. Третяком, щоб оптимізувати співвідношення угідь, виходячи з придатності земель та з урахуванням ступеню їхньої деградації. Індекс кількісно дорівнює співвідношенню фактичної розораності (за даними обліку) до максимальної площі орнопридатних земель.

Так, сільськогосподарське освоєння Полтавської області становить 84 % від загальної площі, розораність – 80,6 % від площі сільськогосподарських угідь. Це середні показники, які в окремих районах області сягають ще більших значень. Нами використана модифікована шкала, що характеризує ступінь екологічної стійкості агроландшафтів. Використання даної шкали (табл. 1) дає можливість визначити яким є сучасний екологічний стан агроландшафтів Полтавської області за допомогою пропорції (Р:ЕСУ) і виділити згідно з градаціями шкали у межах області осередки, які різняться за екологічним станом та стійкістю проти деградації

За виконаними розрахунками загальний коефіцієнт антропогенного навантаження (Кан) у Полтавській області становить 3,6 (підвищений рівень антропогенного навантаження) що перевищує загальноукраїнський показник – 3,42.

Розрахунки коефіцієнта екологічної стабільності агроландшафтів (Кес) Полтавської області дали такі результати: коефіцієнт екологічної стабільності сільськогосподарських угідь є нижчим від середнього по Україні (0,41) і становить 0,33, що характеризує даний регіон як екологічно нестабільний.

Таблиця – Модифіковані шкали оцінки екостану угідь

Шкала для оцінки екологічного стану агроландшафтів за співвідношенням угідь					Шкала оцінки екологічного стану територій за показниками екологічної стабільності та антропогенного навантаження			
Р(рілля)	ЕСУ	Екологічний стан агроландшафтів	Бал	Екотип території	Кес	Екологічний стан	Кан	Рівень антропогенного навантаження
<20	>80	Оптимальний	1	0	≤0,33	Екологічно нестабільна	4,1–5,0	високий
20:36	64:80	Задовільний	2	I	0,34–0,50	Слабко стабільна	3,1–4,0	підвищений
37:55	45:63	Критичний	3	II	0,51–0,66	Середньо стабільна	2,1–3,0	середній
56:70	30:44	Кризовий	4	III	≥0,67	Екологічно стабільна	1,0–2,0	низький
>70	<30	Катастрофічний	5	IV				

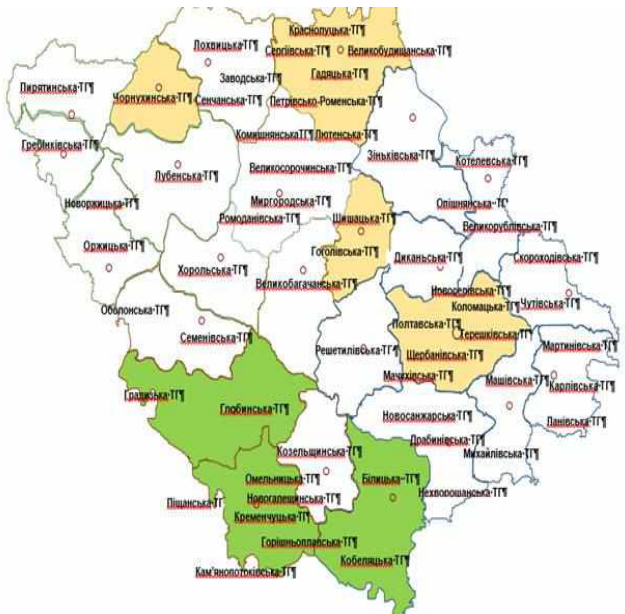

Рис. 1. Ступінь розораності агроландшафтів Полтавської області

Рис. 2. Ступінь екологічної стабільності агроландшафтів Полтавської області

Безумовно, виконаний аналіз не дає можливості робити висновки про стан окремих районів чи осередків, однак дає уявлення про територіальну диференціацію земельних угідь Полтавської області і є основою для подальших досліджень у даному напрямі. Отримані результати свідчать про кризовий екологічний стан земель, дають змогу намітити перспективні напрями оптимізації угідь Полтавщини.

У середньому по області показник стійкості агроландшафтів у разі трансформації ріллі в екологічностабілізуючі угіддя може збільшитись. Ці результати свідчать про потребу знизити розораність угідь не тільки завдяки малопродуктивним та непридатним землям, але й шляхом вилучення земель, у яких ознаки деградації не досягли передкризового стану.

Отже, відповідно до проведених розрахунків і картографічного моделювання розораність Полтавської області з урахуванням площі орнопридатних земель має становити не більше 72,7%. Водночас збільшиться питома вага екологічностабілізуючих угідь з постійним рослинним покривом: сіножатей, пасовищ, лісів, багаторічних насаджень, що сприятиме опору деградаційним процесам.

ВИВЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ЕКОСИСТЕМ МЕТОДАМИ КАРТОГРАФІЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

І.М. Бузіна

Державний біотехнологічний університет
nezabudka120187@gmail.com

Як свідчать статистичні дані, на сьогодні практично у всіх регіонах нашої країни порушені екологічно допустимі співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, лісових і водних територій, що негативно впливає на стійкість агроландшафту і довкілля. Сільськогосподарські угіддя зазнають забруднення промисловими та побутовими відходами, пестицидами та іншими хімічними речовинами, ущільнюються важкою ґрунтообробною технікою, підтоплюються.

Сільськогосподарське використання земель є однією з основних форм антропогенного навантаження на довкілля. Саме таке природокористування характеризується